

DANMARKS SYDSPIDS SKAL GØRES SYNLIG

Gedsers mange muligheder skal være synlige, især for turisterne. Flere ansigtsløft og udglatninger på den slidte by er ved at blive til virkelighed gennem offentlig-private partnerskaber, brede samarbejder internt i kommunen og mellem kommunen og borgerne

af **JANUS VALSTED** | jav@kl.dk |
foto **INGRID RIIS HOVGAARD**

Da storhertug Friedrich-Franz og kong Christian IX i 1903 indviede jernbanefærgerne i Gedser i pomp og pragt, indviede de også en storhedstid for byen. Statsbanerne dominerede byen med deres mange store bygninger, og de stadigt flere arbejdere fik byen til at summe af liv og aktivitet. I dag, 106 år senere, ligger flere af bygningerne ubrugte hen, aktiviteten er stilnet af, og indbyggertallet er skrumpet. Lidt syd for byen finder man Danmarks sydspids, Gedser Odde, hvorfra man kan se Scandlines' færger, en af verdens største havvindmølleparker og på en klar dag Tyskland. Hvis det altså ikke lige var for det mandshøje krat, der spærres for det hele. Den blokerede udsigt siger

noget om situationen for det lille samfund på 850 indbyggere. For den snart forhenværende jernbaneby må nemlig erkende, at langt størstedelen af Scandlines' 1,7 millioner årlige passagerer uanfægtet kører igennem den lille slidte by uden at stoppe op og nyde den smukke udsigt fra syden af Norden. De mange muligheder for turister er nemlig ikke synlige for dem, ganske som udsigten fra sydspidsen af Danmark ikke er synlig for den besøgende. Som i mange andre yderområder i Danmark har tidens tand gnavet en stor luns af både ungdom og forretningsliv, og spørgsmålet har derfor været, hvad der skal til for at vække byen til live igen?

– Jeg tror det handler om at differentiere sig. For vi vil jo det samme i alle 98 kommuner. Vi vil have bosætning, vi vil have

turister, og vi vil gerne have noget industri. Så i virkeligheden handler det jo nok om at differentiere sig i forhold til, hvad de andre vil, siger John Brædder (L), formand for udvalget for faste ejendomme i Guldborgsund Kommune.

– Så kan vi kigge på, hvad vi har, som de andre ikke har. Og vi har Danmarks og Skandinaviens sydligste punkt. Så hvad vil være mere naturligt end at prøve at opgradere det, spørger John Brædder retorisk.

Det, der skal opgraderes på Danmarks sydligste punkt, er militærets gamle bygninger, fra dengang Danmarks sydspids først og fremmest var en vigtig udkigspost mod de kommunistiske stater på den anden side af vandet. De står nu ubrugte hen i stedet for at give besøgende muligheden for eksempelvis en kombineret oplevelse af en unik natur og en kunstudstilling. Noget af det, der skal opgraderes i selve Gedser by, er statsbanernes historiske bygninger fra tiden før anden verdenskrig, da togene stadig rullede mod Berlin i fast rutefart. Siden da har manglende byfornyelse og vedligeholdelse ladet dem stå ganske uberørte i en tiltagende grad af forfald. For eksempel ligger der en gammel remise fra 1880'erne lige ved havnen, hvorfra der kunne køre damplokomotiver med turister rundt på de jernbaner, som DSB stopper med at benytte fra næste år.

Derudover skal der også kigges nærmere på mulighederne for en udvidet hotelkapacitet og for yderligere sejlturisme til lystbådehavnen. Alt i alt er der tale om et generelt

Fra Danmarks sydspids Gedser Odde er der en storslået udsigt over havet. Desværre er den spærret af en stor hæk, så man intet kan se. Det er en symbolik, der kan overføres til Gedser by. Der er masser af muligheder for turisme, men de bliver ikke udnyttet. Det skal der laves om på.

Hvis vi kan få bare ti procent af de 1,7 millioner mennesker, der hvert år bliver transporteret mellem Gedser og Rostock til at dreje ind i Gedser, så er der grobund for en masse ting. Og det tror jeg også sagtens, vi kan, hvis bare vi er på forkant på de rigtige områder. Og hvis bare halvdelen af de ting vi har i støbeskeen lykkes, så bliver Gedser også det, vi gerne vil have.

JOHN BRÆDDER (L)

løft for hele Gedser og Gedser Odde, og det er et løft, som koster flere penge, end kommunen kan betale alene.

– Vi har været gode til at afsøge de finansieringsmuligheder der er, så kommunen ikke skal stå alene med udgifterne, siger Marianne Reinhardt, arkitekt og byplanlægger fra planlægnings- og byfornyelsesenheden i Guldborgsund Kommune og fortsætter.

– Vi er blevet tildelt områdefornyelsespenge fra staten, og derfor har vi også været i stand til at søge EU om supplerende midler gennem den Lokale Aktionsgruppe (LAG) i Guldborgsund og Fødevarerministeriet, ligesom vi er kommet med i et Interreg projekt omkring seks havnebyer ved Østersøen. På den måde har vi med mange små brikker været i stand til at samle et større puslespil

af støttepenge, forklarer hun.

Efter erfaringer fra Nykøbing Falster, hvor offentlige investeringer på 40 millioner kroner i Slotsbryggen affødte private investeringer på 4-500 millioner, er det håbet, at den succes kan gentages.

– Tanken er, at når hele Gedser med områdefornyelsen bliver mere attraktiv for turister og tilflyttere, så vil private investorer være langt mere villige til at skyde penge i området. Det er en proces, vi kommer i forkøbet ved allerede nu at få udarbejdet en helhedsplan, som sammentænker offentlige og private investeringer lige fra starten, i stedet for først at investere offentligt og derefter lade det private komme til, forklarer Martin Weis Holm, chefkonsulent i erhverv og plan.

– Det nye er ikke det at have en helhedsplan, som traditionelt set bliver brugt som et planlægningsværktøj. Det nye er, at den bliver brugt offensivt over for investorerne, hvor man ser på markedrealismen i idéerne for derved at undgå urealistiske luftkasteller, tilføjer han.

– Det gør reelt området investorparat, siger borgmester Kaj Petersen (S). Han trækker en parallel til Danmarks nordligste punkt Skagen, hvor der har fundet en rivende udvikling sted. Ikke mindst inden for turismen.

– Man kan se på den udvikling, der er sket i Skagen gennem årene. Det er Danmarks nordligste punkt. Vi har Danmarks sydligste punkt, hvilket vi synes er et unikt tilbud til både kommende borgere og turister. Så kan vi blot håbe, at der på et tidspunkt er no-

DSB's gamle remise i Gedser, hvorfra der evt. kunne køre veteran tog.

Samarbejde mellem forvaltningerne

Områdefornyelsen af Gedser og Gedser Odde blev besluttet i et enigt byråd i starten af år 2007. Snart efter stødte et forsøgsprojekt fra SDU til, som handlede om erhvervsudvikling og bycentre i udkantsområder i Danmark – de samme emner som områdefornyelsen. Til trods for lighederne var de to projekter placeret i hver sin forvaltning, områdefornyelsen i teknik- og miljøforvaltningen og forsøgsprojektet i erhvervs- og arbejdsmarkedsforvaltningen. Og da kultur- og fritidsforvaltningen også kom med i områdefornyelsen på grund af sit interessefællesskab i projektet, var der lagt op til et usædvanligt tæt samarbejde internt i kommunen.

Vi arbejder stort set sammen, som om vi sad i samme forvaltning, selv om vi har hver vores udvalg og hver vores chef at referere til.

MARIANNE REINHARDT

gen, der synes, det kunne være spændende at investere i det, siger han.

SAMARBEJDE I KOMMUNEN

Der er tre forvaltninger med i projektet om områdefornyelsen, hvilket har nødvendiggjort et tæt samarbejde afdelingerne i kommunen imellem. For at koordinere dette samarbejde er der oprettet et tværsektorielt forum for at gøre det nemmere at arbejde på tværs af faggrupperne.

– Den snævre tværfaglige koordinering, som var med lige fra starten, har været meget berigende for projektet, siger Marianne Reinhardt.

Det tætte interne samarbejde i kommunen kommer blandt andet til udtryk i dagligdagen, hvor organisationsstrukturen i kommunen helt fysisk sætter folk fra forskellige afdelinger sammen.

– Vi arbejder stort set sammen, som om vi sad i samme forvaltning, selv om vi har hver vores udvalg og hver vores chef at referere til, fortæller Marianne Reinhardt om samarbejdet med Martin Weis Holm.

Administrationen i Guldborgsund Kommune er bygget op som en såkaldt Matrixorganisation, som fordrer et tæt samarbejde afdelingerne i kommunen imellem.

– Det er en model, vi har valgt for helhedens skyld, forklarer borgmester Kaj Petersen.

– Vi sørger for, at de forskellige forvaltninger er med omkring bordet. Det er fordelene ved at have en bred organisation. Selv om medarbejdere hører til i forskellige områder i kommunen, kan vi nemt sætte dem sammen, så kommunikationen ikke kun foregår

skriftligt, siger han.

Marianne Reinhardt mener, at andre kommuner kan lære noget af Guldborgsunds erfaringer.

– Man kan lære, at det er vigtigt at få af søgt, inden man går i gang, om der er andre sektorer, der skal være med i et projekt, i højere grad end blot at sidde med i en arbejdsgruppe tre gange om året. Man skal sige til sig selv, at det her ikke kan lade sig gøre, hvis man ikke inkluderer noget erhvervsfremmende eller noget kulturelt eller lignende. Det har vi i hvert fald lært. Dem der er med i erhvervs- og turismeudvikling er nødt til at have en aktiv rolle i processen omkring udvikling af et udkantsområde, siger hun.

BORGERINDDRAGELSE

For at have en større stemme i projektet for Gedsers fornyelse har nogle af borgerne i Gedser oprettet et bylaug, der skal kunne påvirke projektet.

– Det har vist sig, at borgerne hernede er ildsjæle, som virkelig vil. Selvfølgelig er der nogen, som bor i Gedser, fordi her er stille og roligt. De føler sig trådt lidt på enemærkerne over, at vi kommer og vil lave om på det. Men det er ganske få. Flertallet, som er med på idéen, har så talt sig til rette med mindretallet. Derefter har vi modificeret nogle af planerne, hvis der har været store protester. Det foregår jo på borgernes præmisser – ellers bliver det ikke nogen succes. For ikke nok med, at vi gerne skulle lokke nye borgere til, vi skal også gerne undgå at jage de nuværende væk, siger John Brædder og fortsætter:

– Der har været holdt en vrimmel af borgermøder for, at folk skulle føle, at de var med i processen. Og der har været stor opbakning. Og så er det sjovt at arbejde som politiker, når man kan se, at der er en vilje hele vejen rundt, for at det her skal lykkes. Borgmester Kaj Petersen er også fortaler for den høje grad af borgerinddragelse i projektet.

– Når vi har projekter af denne art, synes vi, det er vigtigt, at borgerne kan give deres besyv med, inden der er truffet beslutninger. Så er det ikke altid, at vi kan få ret, for sådan er livet trods alt indrettet. Men når folk kan genkende nogle af de ting, de selv har været med til at beslutte, bliver de gode ambassadører for sagen, siger Kaj Petersen. Til trods for den store opbakning for projektet, er der dog også forhindringer på vejen.

– En af de største udfordringer i projektet for Gedser og Gedser Odde er nogle af de planmæssige bindinger, der ligger i at have en kystbeskyttelseslinje, som går hele vejen fra Odden og ind til byen. Det betyder, at det er svært at lave planlægning for hele området, da der er mange interesser at tage hensyn til, siger Marianne Reinhardt.

Om det lykkes Gedser at transformere sig til en livskraftig by, og om den måske en dag igen kan blive en lige så vigtig prik på verdenskortet, som da storhertug Friedrich-Franz og kong Christian IX i sin tid indviede jernbanefærgen til Tyskland, vil vise sig om fem år. Til den tid skal projektet være færdigt, så langt flere mennesker vil kunne nyde udsigten til og fra sydspidsen af Danmark. <